

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

برگردان: رؤیا شریفیان
فرستنده: عثمان حیدری
۰۶ می ۲۰۲۳

چگونه امریکای لاتین با دفاع از صلح هژمونی امریکا را به نبرد فرا می خواند

نقاشی دیواری "Presencia de América Latina" اثر خورخه گونزالس کامارنا (مکزیک) در دانشگاه کانسپسیون، شیلی
لویز ایناسیو لولا داسیلوا، رئیس جمهور برزیل در ۱۴ اپریل در بیجینگ، در جریان یک سفر دولتی گفت: «ایالات
متحده باید تشویق به جنگ را متوقف کند و در مورد صلح صحبت کند». در شرایطی که بسیاری از کشورهای
امریکای لاتین به دنبال خلاصی از هژمونی واشنگتن هستند، چنین موضعی در مورد مناقشه اوکراین ارزشی نمادین
دارد

«ما باید در نظر بگیریم که چگونه ارجنتاین می تواند دروازه ورود روسیه به امریکای لاتین شود و به گونه پایدارتری
در آن منطقه عمل کند». زمانی که آلبرتو فرناندز رئیس جمهور ارجنتاین، متعلق به جناح میانه رو چپ و پرونیست
(طرفدار عقاید پرون)، این جملات را طی یک جلسه خصوصی با ولادیمیر پوتین در مسکو در تاریخ ۲ فبروری
۲۰۲۲ بیان می کرد نمی دانست که روسیه با بی اعتنائی به حقوق بین الملل که پایبند اصولی چون عدم تجاوز، عدم
توسل به زور در حل اختلافات و عدم استفاده از خشونت در برابر تمامیت ارضی کشور هاست، در آستانه اشغال
نظامی همسایه خود اوکراین می باشد. حد اقل از سال ۱۹۹۷ زمانی که اولین اعلامیه مشترک چین و روسیه در تأیید این

مفاد در سازمان ملل مطرح شد (۱)، مسکو مدعی است که در خدمت اعتلای این اصول و ایجاد «نظم نوین چند قطبی بین‌المللی» قدم بر می‌دارد. دور نمایی که کشور ارجنتاین هم کاملاً به آن متعهد است.

در آمریکای لاتین، منطقه‌ای که از اواخر قرن ۱۹ به طور سنتی تحت نفوذ ایالات متحده آمریکا است، خواست بنیان نهادن یک سیستم بین‌المللی که زیر یوغ واشنگتن و متحدان اروپایی اش نباشد اساساً بسیار پر طرفدار است و این خواسته، نقشه راه اکثر دولتهای مرفعی منطقه از ابتدای سال ۲۰۰۰ شده است. در چهار چوب این تجزیه و تحلیل، کشور های آمریکای لاتین معتقدند که روسیه مانند ترمزی در مقابل استیلای هژمونیک واشنگتن عمل می‌کند.

مزیت های روسیه

در فبروری ۲۰۲۲، رئیس‌جمهور ارجنتاین، در مسیر سفر به چین برای افتتاح بازیهای المپیک زمستانی، توقفی در مسکو داشت. او که دغدغه اصلی‌اش خروج کشورش از بحران اقتصادی اجتماعی عمیقی است که با ظهور کرونا تشدید یافت، کاملاً آگاه است که بحران فعلی به تضعیف جناح پرونیست (طرفدار عقاید پررون) در انتخابات اکتوبر ۲۰۲۳ منجر خواهد شد. در چنین شرایطی اولویت آقای فرناندز، کاهش فشار وامی است که رئیس‌جمهور محافظه‌کار قبلی، آقای مورسیو ماکری در سال ۲۰۱۸ از صندوق بین‌المللی پول با پذیرفتن سیاست تضییقاتی شدید، گرفته است. آقای فرناندز بخوبی می‌داند که وقتی صحبت از صندوق بین‌المللی پول است در واقع صحبت از واشنگتن است.

رئیس‌جمهور ارجنتاین به سمت روسیه ای می‌رود که از سال ۲۰۱۵ با آن «پیمان ستراتیژیک کامل» را بسته است که به لطف آن مردم کشورش توانستند اولین دوز واکسین اسپوتنیک ۵ را در دسامبر ۲۰۲۰ در بحرانی‌ترین دوران کرونا دریافت کنند. در طول این دوران دهها کشور دیگر نیز از این واکسین بهره‌مند شدند در حالی که در آن زمان همکاری‌های بهداشتی ایالات متحده در منطقه چشمگیر نبود. در نتیجه همکاری نزدیک روسیه و ارجنتاین بود که رئیس‌جمهور فرناندز بدون هیچ پیشینه ذهنی نسبت به دولت آمریکا به خبرنگاران اعلام کرد: «من مصراً معتقدم که ارجنتاین نباید به صندوق بین‌المللی پول و ایالات متحده وابسته باشد و باید در جهت مسیر های دیگری حرکت کند و در این راستا روسیه نقش مهمی بازی می‌کند».

این ملاقات دیپلماتیک در مسکو نمادی از خصلت روابطی است که بین تعداد زیادی از کشور های آمریکای لاتین از ابتدای سالهای ۲۰۰۰ با چین و روسیه برقرار شده و مانند بسیاری از کشور های «جنوب»، با تنوع بخشی در شرکای تجاری، سیاسی، نظامی و فنی و با استفاده از رقابت بین آنها، از توازن قوای بهتری در بطن یک سیستم بین‌المللی می‌توانند بهره ببرند. سیستمی که هرم قدرت در آن بیش از ساختار اقتصادی اش مورد انتقاد است.

در این وضعیت روسیه از مزیت‌های مستحکمی برخوردار است. از دوران تزار با برازیل تازه به استقلال رسیده (۱۸۲۸)، با ارورگونه (۱۸۵۷)، با ارجنتاین (۱۸۸۵) و با مکسیکو (۱۸۹۰) روابط دیپلماتیک برقرار کرده بود، در قرن بیستم پس از بحران راکتهداد سال ۱۹۶۲ در کوبا (۲) و در اوج جنگ سرد، نزدیکی با اتحاد جماهیر شوروی شکل گرفت. در پی فروپاشی اتحاد شوروی در سال ۱۹۹۱، بعضی از روابط ایجاد شده از هم گسست ولی از سالهای ۲۰۰۰ به یمن چهار عامل این پیوند ها ترمیم شدند:

■ چرخش به چپ آمریکای لاتین (اکثر رهبران کشور های آمریکای لاتین تمایل به فاصله‌گیری از واشنگتن داشتند).

■ واگذاری و رها کردن نسبی آمریکای لاتین از جانب ایالات متحده به علت درگیری در جنگ‌های افغانستان و خاورمیانه.

■ عضویت چین در سازمان تجارت جهانی.

■ به قدرت رسیدن ولادیمیر پوتین معمار بازسازی تدریجی روسیه در صحنه بین‌المللی و تحکیم روابط با کشور های امریکای لاتین در بخش‌های زیر بنایی از جمله بهره برداری از معادن، بخش نفت و گاز و انرژی هسته‌ای غیر نظامی، هوا نوردی، ارتباطات علمی و دانشگاهی، هر چندکه حجم این مبادلات در حد چشمگیری نبود (کمتر از ۱٪ مجموع مبادلات کشور های امریکای لاتین با سایر کشور ها).

امتناع از تحریم

در بخش نظامی ونزوئلا ۸۰٪ از فروش سلاح روسیه در منطقه را به خود اختصاص داده و در کنار کوبا و نیکاراگوئه از مشتریان ستراتیژیک روسیه محسوب می‌شود اما روسیه با کشور های دیگر مانند برازیل، کلمبیا و پرو نیز در زمینه تأمین هلیکوپتر، هواپیما و سیستم‌های تدافعی همکاری دارد.

در زمینه بازرگانی برازیل و مکزیکو مهمترین شرکای تجاری مسکو در منطقه هستند (بیش از ۵۰٪ مبادلات بازرگانی). رابطه با برازیل در چهار چوب کشور های بریکس (برازیل، روسیه، هند، چین، افریقای جنوبی) کلید خورد و این کشور در مقام اولین صادر کننده کشور های امریکای لاتین به روسیه قرار گرفت (سویا، شکر، گوشت، مواد معدنی). مسکو نیز در بخش ستراتیژیک کشاورزی و تأمین یکی از اقلام مهم یعنی کود کشاورزی قدم برداشت و از سال ۲۰۱۵ روسیه رسماً رابطه دیپلماتیک با کشور های موسوم به «مجمع کشور های امریکای لاتین و حوزه کارائیب» (Celac) و ۳۳ عضو آن را آغاز کرد.

بنا بر گزارش کمیسیون اقتصادی کشور های امریکای لاتین و حوزه کارائیب (Cepalc) (۳) پس از بحران جهانی کرونا که کشور های این منطقه را در یکی از «عمیق‌ترین بحران های اقتصادی ۱۲۰ سال گذشته فرو برد»، همانند ارجنتاین و برازیل که به کود کشاورزی روسیه وابسته هستند، بسیاری از کشور ها در زمینه‌های دیگری تابع روسیه بوده و قادر به قطع این رابطه نیستند. تبعات اولیه جنگ اوکراین که شامل بالا رفتن قیمت مواد اولیه و موج توری بود نیز این شرایط را وخیم تر کرد. در کشور های امریکای مرکزی، حوزه کارائیب و امریکای جنوبی (چیلی) که وابسته به واردات حامل های انرژی هستند، عوامل فوق باعث بالا رفتن هزینه محصولات کشاورزی شده است. اما کشور های صادر کننده مواد اولیه و نفت و گاز (هیدرو کربور ها) مانند ارجنتاین، بولیوی، برازیل، چیلی، کلمبیا، پرو، پاراگوئه و اروگوئه در وضعیت بهتری قرار دارند. در ابتدای جنگ اوکراین، فدرال رزرو امریکا (Fed) برای مقابله با تورم، با بالا بردن بهره بانکی در مقاطع مختلف، موجب خروج سرمایه های بین‌المللی از کشور های امریکای لاتین به سوی بازار های امریکا شد.

در چنین شرایط دشواری، اوکراین در مقابل حریف خود روسیه، فاقد برخورداری از یک وزن اقتصادی در خور توجه و شهرت سیاسی است به غیر از یک مورد که البته از نظر دولتهای چپ منطقه لزوماً به عنوان مزیت برای اوکراین محسوب نمی‌شود: مسئله تحریم کوبا. از سال ۲۰۱۹ دولت کیف، متحد واشنگتن، به طور سیستماتیک در رأی گیری های مجمع عمومی سازمان ملل متحد در مورد تحریمی که ایالات متحده از سال ۱۹۶۲ علیه هاوانا اعمال کرده رأی ممتنع داده و خواستار رفع آن نشده است.

در واقع در امریکای لاتین تنها آقای آلیخاندرو جیاماتی، رئیس جمهور راست گرای گواتمالا حامی اوکراین است. وی در ۲۵ جولای ۲۰۲۲ با سفر خود به کیف اولین و تنها رئیس جمهور امریکای لاتین بود که پشتیبانی خود را از ولودیمیر زلنسکی اعلام کرد. در شرایطی که پرونده های متعدد فساد مالی آقای جیاماتی موجب سردی روابط کشورش با ایالات متحده شده و در ضمن انتخابات ۲۰۲۳ نیز در راه است، چنین اقدامی پیام وفاداری او به ایالات متحده است.

غیر از آقای جیاماتی که به ازاء این «تعهد» چشمداشت منافی را دارد، واشنگتن هیچ کشور دیگری در امریکای لاتین را سراغ ندارد که تحریم های علیه مسکو و ارسال سلاح را بپذیرد و اعمال کند. امری که علی‌رغم درخواست خانم لورا ریچاردستون - رئیس ستاد فرماندهی جنوب ایالات متحده است- که مقابل شورای اتلانتیک (Atlantic Council)، یک اتاق فکری در واشنگتن، در ۱۹ جنوری ۲۰۲۳ بیان شد.

ابتکار دیپلماتیک

این عدم همکاری با واشنگتن در حیاط خلوت آن، یعنی امریکای مرکزی مشهود است. رئیس جمهور پوپولیس و مستبد السالوادور، نجیب ابو کیله که مورد غضب واشنگتن است همواره در کنارکشور هائی چون بولیوی و کوبا (دشمنان همیشگی امریکا) به قطعنامه های سازمان ملل که روسیه را محکوم می کنند، رأی ممتنع می دهد. نیکار اگونه هم جزو گروه کشور هائی است که آشکارا از روسیه حمایت می کند (مانند بلاروس، کوریای شمالی، اریتره، مالی و سوریه) و در رأی گیری ۲۸ فیرووری ۲۰۲۲ رأی ممتنع داد و بالاخره ونزوئلا که به علت نپرداختن حق عضویتش حق رأی خود را از دست داده و مورد مشوت قرار نمی گیرد. دیپلماسی ونزوئلا بین وفاداری به متحد روسی خود و برقراری ارتباط با واشنگتن به امید عادی سازی روابط در چهار چوب معادلات جدید بحران جهانی انرژی در نوسان است. آراء کشور های امریکای لاتین بر اساس تلفیق فاکتور های مختلفی تعیین می شود. در درجه اول وفاداری به مواضع دیپلماتیک سنتی:

■ احترام به حقوق بین الملل، تمامیت ارضی و استقلال و خود مختاری کشور ها

■ عدم پذیرش روابط یکجانبه و توسل به زور در حل مناقشات

■ یافتن راه های حل صلح آمیز برای رفع اختلافات و پیروی از سیاستهای غیر متعهدانه

پس از موارد فوق باید به درجه بی اعتمادی مقطعی به ایالات متحده و قدرتهای غربی نیز اشاره کرد و سر انجام منافع ملی-اقتصادی-سیاسی هر کشور که عملگرایانه در یک نظام بین‌المللی بی ثبات و اتحاد های مستمر به دست می آورد که در آن ارتباط با چین به مثابه یک قطب نما عمل می کند. بر این اساس، اکثر دولتها اشغال اوکراین توسط روسیه را محکوم کرده ولی به متونی که تحریم فعلی و آتی مسکو را در پی دارد رأی ندادند.

اما دفاع مستقیم از روسیه دشوار است در شرایطی که دولت از روش های مشابه واشنگتن برای حل اختلافات در حوزه نفوذش استفاده می کند. بنا به گفته آقای سلسو آموریم، مشاور مخصوص لولا داسیلوا در امور بین الملل: «ریشه اشغال اوکراین در توسعه طلبی ناتو به سمت روسیه است ولی این به معنای مشروعیت اشغال نظامی یک کشور توسط کشور دیگر نیست». لولا تشکیل گروه «کشور های خواستار صلح» بین روسیه و اوکراین را پیشنهاد کرده و طرفدار برقراری آتش بس و حل اختلاف از طریق مذاکره است.

این ابتکار از فیرووری ۲۰۲۳ در امریکای لاتین، واشنگتن، اروپا، به خصوص در فرانسه، المان، اسپانیا یا پرتغال، مسکو، کیف، کشورهای گروه ۲۰ تحت ریاست هند، چین و ابوظبی مطرح شده است و با تبلیغ هر چه بیشتر برای رسیدن به اهداف آن حرکت می کند. برقراری پروسه چند جانبه برای بسیج چین و سایر کشور های « جنوب» که عضو بریکس و گروه ۲۰ هستند و مجموعه کنشگران (غربی و غیر غربی) این مناقشه که از میان آنها می‌توان از اندونزی، هند (ریاست گروه ۲۰ در سال ۲۰۲۳ را به عهده دارد)، افریقای جنوبی (محل برگزاری اجلاس آتی بریکس در ۲۰۲۳ و رئیس گروه ۲۰ در ۲۰۲۵ است) نام برد. در این حرکت دیپلماتیک برازیل از پیش اعلام می دارد

که روسیه ریاست بریکس در سال ۲۰۲۴ و برازیل ریاست گروه ۲۰ را در ۲۰۲۴ و بریکس را در ۲۰۲۵ به عهده دارد.

به عقیده لولا، این ابتکار عمل برای ایجاد صلح که در واقع شورای امنیت سازمان ملل متحد را نادیده می‌گیرد، می‌تواند در نهایت به ایجاد یک «گروه ۲۰ سیاسی» منجر شود که به نشواری های بین‌المللی دیگری (تغییرات جوی، صلح، اقتصاد، دیجیتال، دموکراسی...) نیز بپردازد. از دید او، چنین حرکتی باعث پیدایش قالب های جدیدی برای شور و مشورت می‌شود که بیشتر به نفع کشورهای «جنوب» است.

آیا چنین پروژه ای می‌تواند توجه کشورهای غربی را به خود جلب کند؟ تا کنون ایالات متحده و اتحادیه اروپا مشروعیت برازیل در میانجیگری جنگ اوکراین را رد کرده و دولت برازیل را به ساده لوحی و نزدیکی بیش از حد به چین و روسیه متهم کردند. ابتکار عمل رئیس جمهور برازیل، اما یکی از معدود راه های حلی است که از حداکثر گرانی دوری می‌جوید که به قیمت به خطر انداختن صلح جهانی بر بروکسل، پایتخت های اروپائی، واشنگتن، کیف و مسکو حاکم است.

نویسنده: CHRISTOPHE VENTURA :

۱- « Déclaration commune russo-chinoise sur un monde multipolaire et l'instauration d'un nouvel ordre international », ONU, 23 avril 1997.

۲ -مقاله «معامله سری در مورد راکت های کوبا»، لوموند دیپلماتیک، جنوری ۲۰۲۳ <https://ir.mondediplo.com/2023/01/article4301.html>

و مقاله Lire Danielle Ganser, « Retour sur la crise des missiles à Cuba », Le Monde diplomatique, no-vembre 2002.

۳- Eva Vergara, « Pandemia es peor crisis en América Latina en 120 años, Cepal », Associated Press, New York, 16 décembre 2020.

نویسنده بیداری یک قاره. ژئوپولیتیک امریکای لاتین و کارائیب، انتشارات آرمان CHRISTOPHE VENTURA کولن،

*این مقاله در لوموند دیپلماتیک با عنوان "در امریکای لاتین، غیر متعهد ها در خدمت صلح قدم بر می‌دارند" منتشر شده است

• جمعه- ۱۵ اردیبهشت- ثور- ۱۴۰۲